

5. Wydatki ludności – ujęcie ogólne

5.1. Wprowadzenie

Tak jak w przypadku dochodów można było przyjąć, że o ich poziomie decyduje przede wszystkim poziom wynagrodzeń, tak w przypadku wydatków przyjęć należy, że ich poziom oraz strukturę kształtuje poziom dochodów. Oczywiście taka jest prawdopodobnie ogólna prawidłowość, a odstępstwa od niej mogą zostać wyjaśnione jedynie dochodami pozapłacowymi, w tym nie tylko emeryturami i rentami, ale także pochodzącymi z działalności w tzw. „szarej strefie”, zagranicznym transferem środków pieniężnych oraz uzyskanymi kredytami. Tego rodzaju zależności nie można jednak sprawdzić, opierając się na dostępnych danych statystycznych.

5.2. Wydatki ludności w roku 1999

W 1999 r. przeciętny mieszkaniec kraju wydawał miesięcznie 549,76 zł (por. tab. 10, 11). Statystycznie określone regionalne zróżnicowanie wydatków (współczynnik zmienności) nie było duże ($W_z = 10,27\%$) i nieco niższe niż zróżnicowanie dochodów ($W_z = 10,59\%$), zaś wartości skrajne wyznaczały przedział od 471,78 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 640,12 zł/osobę (woj. mazowieckie).

W wyniku przeprowadzonej procedury uzyskano następującą klasyfikację województw z punktu widzenia wydatkowanych miesięcznie kwot na osobę: (1) bardzo wysoki poziom wydatków: województwo mazowieckie, (2) wysoki poziom wydatków województwa: zachodniopomorskie, łódzkie, lubuskie, dolnośląskie i śląskie, (3) średni poziom wydatków: województwo opolskie, (4) niski poziom wydatków województwa: wielkopolskie, pomorskie i małopolskie oraz (5) bardzo niski poziom wydatków województwa: podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, podlaskie oraz lubelskie (por. tab. 11). Jest to oczywiście klasyfikacja relatywna, w której przedziały klasowe wyznaczono w oparciu o dane statystyczne.

Odwzorowanie przeprowadzonej klasyfikacji na mapie w efekcie przyniosło: 1 region o bardzo wysokim poziomie wydatków, 2 regiony o wysokim poziomie wydatków, 2 regiony o średnim poziomie wydatków, 2 regiony o niskim poziomie wydatków oraz 1 region, obejmujący wschodnie województwa kraju, o niskim poziomie wydatków (por. ryc. 7).

Największe kwoty w 1999 r. przeciętny mieszkaniec kraju przeznaczał na żywność (średnio 171,41 zł/osobę), a następnie na mieszkanie (100,99 zł/osobę), łączność (51,1 zł/osobę), rekreację i kulturę (37,14 zł/osobę), wyposażenie miesz-

Tabela 10. Dochody i wydatki mieszkańców województw w latach 1999–2006 (w zł)

Województwa	Dochody ludności (w zł/osobę)				Wydatki ludności (w zł/osobę)			
	1999	2006	różnica	zmiany (1999= 100%)	1999	2006	różnica	zmiany (1999= 100%)
Dolnośląskie	580,91	852,98	272,07	146,8	603,74	759,21	155,47	125,7
Kujawsko-Pomorskie	512,88	771,08	258,2	150,3	475,92	674,26	198,34	141,7
Lubelskie	491,04	725,1	234,06	147,7	490,7	678,14	187,44	138,2
Lubuskie	549,26	842,29	293,03	153,3	591,21	771,91	180,7	130,6
Łódzkie	574,62	836,9	262,28	145,6	576,77	774,12	197,35	134,2
Małopolskie	559,65	765,1	205,45	136,7	533,82	702,48	168,66	131,6
Mazowieckie	680,05	1048,8	368,75	154,2	640,12	901,75	261,63	140,9
Opolskie	507,19	794,9	287,71	156,7	555,21	762,12	206,91	137,3
Podkarpackie	476,84	646,76	169,92	135,6	471,78	624,34	152,56	132,3
Podlaskie	479,16	816,1	336,94	170,3	483,63	708,62	224,99	146,5
Pomorskie	567,53	910,51	342,98	160,4	521,01	785,06	264,05	150,7
Śląskie	597,22	847,92	250,7	142,0	607,22	758,43	151,21	124,9
Świętokrzyskie	467,64	698,44	230,8	149,3	471,82	612,06	140,24	129,7
Warmińsko-Mazurskie	465,93	746,49	280,56	160,2	473,02	644,12	171,1	136,2
Wielkopolskie	559,23	814,16	254,93	145,6	510,35	705,45	195,1	138,2
Zachodniopomorskie	591,18	834,75	243,57	141,2	574,79	758,17	183,38	131,9
Polska	550,45	853,00	302,55	155,0	549,76	744,81	195,05	135,5

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS.

kania (34,56 zł/osobę) oraz na ochronę zdrowia (34,56 zł/osobę). Szczegółowe dane w tym zakresie zawierają tabele 12 i 14.

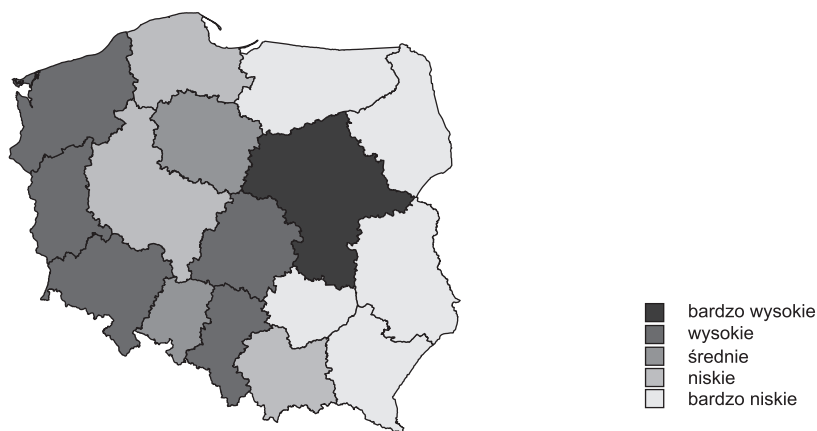
Najmniejsze regionalne zróżnicowanie dotyczyło wydatków na żywność ($W_z = 4,14\%$), co jest po części zrozumiałe, bowiem odżywianie się jest podstawową potrzebą każdego człowieka, a różnice kulturowe w tej dziedzinie nie są w przekroju województw znaczące. Ponadto Polska jest ciągle jeszcze krajem stosunkowo biednym, w którym strukturę spożycia określają podstawowe potrzeby bytowe, witalne i egzystencjalne. Stosunkowo małe zróżnicowanie dotyczy także wydatków na odzież i obuwie ($W_z = 9,98\%$), co tłumaczyć można w podobny, jak w przypadku żywności, sposób. Średni poziom regionalnego zróżnicowania dotyczy natomiast tzw. pozostałych towarów ($W_z = 12,16\%$), zakupu napojów alkoholowych ($W_z = 14,25\%$), wydatków na utrzymanie mieszkania ($W_z = 14,53\%$), wydatków na ochronę zdrowia (15,74%), na wyposażenie mieszkania ($W_z = 16,35\%$) oraz łączność ($W_z = 18,42\%$).

Właściwie wszystkie te wydatki wiązać można z zaspokajaniem podstawowych potrzeb witalnych i egzystencjalnych. Stosunkowo duże regionalne zróżnicowanie obejmuje takie kategorie wydatków, jak: rekreacja i kultura ($W_z = 21,5\%$), transport ($W_z = 24,51\%$), edukacja ($W_z = 28,48\%$), zwłaszcza zaś restauracje i hotele ($W_z = 37,35\%$). Są to wszystko wydatki charakterystyczne dla lepiej uposażonych

Tabela 11. Dochody i wydatki ludności w latach 1999–2006 – tabela bilansowa

Województwa	1999			2006		
	dochody	wydatki	różnica	dochody	wydatki	różnica
Dolnośląskie	580,91	603,74	-22,83	852,98	759,21	93,77
Kujawsko-Pomorskie	512,88	475,92	36,96	771,08	674,26	96,82
Lubelskie	491,04	490,70	0,34	725,10	678,14	46,96
Lubuskie	549,26	591,21	-41,95	842,29	771,91	70,38
Łódzkie	574,62	576,77	-2,15	836,90	774,12	62,78
Małopolskie	559,65	533,82	25,83	765,10	702,48	62,62
Mazowieckie	680,05	640,12	39,93	1048,8	901,75	147,05
Opolskie	507,19	555,21	-48,02	794,90	762,12	32,78
Podkarpackie	476,84	471,78	5,06	646,76	624,34	22,42
Podlaskie	479,16	483,63	-4,47	816,10	708,62	107,48
Pomorskie	567,53	521,01	46,52	910,51	785,06	125,45
Śląskie	597,22	607,22	-10,00	847,92	758,43	89,49
Świętokrzyskie	467,64	471,82	-4,18	698,44	612,06	86,38
Warmińsko-Mazurskie	465,93	473,02	-7,09	746,49	644,12	102,37
Wielkopolskie	559,23	510,35	48,88	814,16	705,45	108,71
Zachodniopomorskie	591,18	574,79	16,39	834,75	758,17	76,58
Polska	550,45	549,76	0,69	853,00	744,81	108,19

Źródło: Zestawienie i obliczenia własne .

Ryc. 7. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę w 1999 r.

społeczności, stąd też występują bardziej wyraźne, międzyregionalne różnice w tym zakresie (por. tab. 14).

Interesująco przedstawia się rozpiętość kwot wydatkowanych na poszczególne kategorie towarów i usług oraz województwa, dla których te wielkości graniczne są

Tabela 12. Poziom wydatków ludności województw na podstawowe kategorie w 1999 r. (w zł/osobę)

Województwo	Ogółem	Zywność	Napoje alkoholowe	Odzzież i obuwie	Mieszkania	Wypożyczenie mieszkańia	Zdrowie	Kąźność	Transport	Rekreacja i kultura	Edukacja	Hotele i restauracje	Pozostałe towary i usługi
Dolnośląskie	603,74	172,79	19,60	33,11	123,65	43,56	27,69	17,91	56,27	41,60	5,23	8,44	31,35
Kujawsko-Pomorskie	475,92	163,65	15,87	26,77	95,06	29,99	18,29	13,56	31,24	27,88	3,93	7,51	24,28
Lubelskie	490,70	162,27	15,16	34,84	80,49	29,84	22,93	13,13	42,69	31,41	5,08	4,23	24,28
Lubuskie	591,21	176,46	20,00	32,60	108,51	46,27	21,26	14,15	70,17	37,52	4,52	6,55	31,25
Łódzkie	576,77	171,44	19,04	36,65	102,66	31,16	26,21	15,55	62,39	40,94	7,92	7,33	29,45
Małopolskie	533,82	169,24	14,86	32,35	95,92	33,65	27,25	14,96	39,19	38,27	5,71	10,04	26,91
Mazowieckie	640,12	187,65	19,30	41,39	113,08	35,03	30,21	20,6	64,76	50,36	10,67	9,51	32,98
Opolskie	555,21	167,76	18,65	32,56	112,03	44,12	21,89	16,03	40,67	33,65	3,31	10,63	29,55
Podkarpackie	471,78	156,71	12,13	31,63	71,52	29,21	21,23	12,17	52,48	29,94	6,12	4,38	23,54
Podlaskie	483,63	173,63	15,65	33,74	84,32	30,60	18,32	12,33	32,39	26,88	5,44	2,39	24,64
Pomorskie	521,01	170,65	18,76	31,33	96,63	29,14	20,46	16,09	40,77	33,51	5,64	7,98	31,46
Śląskie	607,22	176,18	19,87	33,14	116,81	39,37	24,19	16,13	62,87	46,82	5,85	10,02	31,60
Świętokrzyskie	471,82	163,06	12,94	34,14	85,25	28,55	24,78	9,21	38,50	24,23	6,41	3,21	24,78
Warmińsko-Mazurskie	473,02	164,06	17,84	26,93	88,21	32,39	17,96	11,11	39,73	24,37	5,90	4,16	22,59
Wielkopolskie	510,35	169,49	15,56	31,72	92,57	33,23	20,28	13,38	46,13	29,87	4,40	5,07	29,66
Zachodniopomorskie	574,79	172,98	18,37	32,41	113,44	37,20	20,18	16,36	57,48	36,97	6,51	9,34	30,82

Źródło: Roczniki statystyczne województw GUS.

Tabela 13. Poziom wydatków ludności województw na podstawowe kategorie w 2006 r. (w zł/osobę)

Województwo	Ogółem	Zywność	Napoje alkoholowe	Odzież i obuwie	Mieszkanie	Wypozyczenie mieszkańia	Zdrowie	Kąpielarnia	Transport	Rekreacja i kultura	Edukacja	Hotele i restauracje	Pozostałe towary i usługi
Dolnośląskie	759,21	202,59	21,62	37,07	152,58	38,97	40,02	40,36	60,86	56,27	9,72	19,59	40,55
Kujawsko-Pomorskie	674,26	193,48	21,10	38,43	136,71	35,19	28,95	34,86	57,08	46,79	5,40	9,49	31,95
Lubelskie	678,14	186,56	17,17	37,79	128,23	37,38	36,68	31,58	64,55	40,73	8,65	10,10	32,06
Lubuskie	771,91	206,80	22,19	36,95	166,69	42,61	37,61	39,65	62,42	54,84	9,48	14,95	39,04
Łódzkie	774,12	196,15	21,76	40,91	140,77	33,52	42,38	38,09	78,15	57,01	11,72	19,75	43,38
Małopolskie	702,48	201,22	16,48	38,01	144,19	34,61	34,50	34,65	62,52	45,74	9,48	12,31	32,97
Mazowieckie	901,75	223,76	23,39	51,88	167,62	48,32	47,34	49,63	84,29	77,88	17,55	18,96	47,60
Opolskie	762,12	204,66	21,49	34,15	140,57	41,35	38,16	36,76	74,50	52,11	7,59	11,39	41,14
Podkarpackie	624,34	183,50	13,37	32,14	113,44	35,31	34,10	29,33	59,54	36,81	6,57	9,67	28,47
Podlaskie	708,62	213,38	19,47	39,73	134,31	36,51	34,78	35,57	61,16	42,60	11,74	5,84	34,66
Pomorskie	785,06	207,53	22,14	47,32	149,90	45,00	35,55	39,95	70,35	62,48	13,59	12,71	41,70
Śląskie	758,43	202,63	20,74	36,55	166,33	37,48	33,62	39,05	60,66	55,20	9,35	16,18	36,64
Świętokrzyskie	612,06	200,09	14,10	34,85	123,25	26,69	32,50	30,85	37,77	30,37	8,69	12,67	30,17
Warmińsko-Mazurskie	644,12	193,97	17,69	41,65	140,27	30,86	27,22	34,07	46,64	39,00	8,33	10,04	30,82
Wielkopolskie	705,45	192,15	18,18	39,73	139,95	32,61	32,68	37,74	65,09	48,22	9,72	14,18	38,28
Zachodniopomorskie	758,17	205,95	24,28	38,40	145,51	38,36	31,60	40,25	59,59	52,31	7,59	19,33	41,66

Źródło: Roczniki statystyczne województw GUS.

Tabela 14. Charakterystyka statystyczna wydatków ludności na poszczególne kategorie w latach 1999 i 2006 (w zł/osobę)

Województwo	Ogółem	Zywność	Napoje alkoholowe	Odzież i obuwie	Mieszkanie	Wyposażenie mieszkania	Zdrowie	Łączność	Transport	Rekreacja i kultura	Edukacja	Hotele i restauracje	Pozostałe towary i usługi
Wydatki w roku 1999	549,76	171,41	17,38	33,49	100,99	34,56	23,69	51,10	15,24	37,14	7,32	7,43	27,64
Wydatki w roku 2006	741,81	202,11	19,99	40,18	146,94	37,96	36,57	65,30	38,36	53,20	10,44	14,63	37,98
Zmiany w latach 1999-2006 (1999 = 100%)	135,48	117,91	115,02	119,98	145,50	109,84	154,37	127,79	251,71	143,24	142,62	196,90	137,41
Współczynnik zmienności (w % dla zbioru 16 województw)	15,07	8,22	6,98	9,08	18,53	4,69	21,37	12,20	43,13	17,78	15,57	32,64	15,76

Źródło: Roczniki statystyczne województw GUS.

charakterystyczne. I tak wydatki na żywność (i napoje bezalkoholowe) zamykają się w granicach od 162,27 zł/osobę (lubelskie) do 187,65 zł/osobę (mazowieckie). Wydatki na napoje alkoholowe kształtują się w granicach od 12,13 zł/osobę (podkarpackie) do 20 zł/osobę (lubuskie), na odzież i obuwiu od 26,77 zł/osobę (kujawsko-pomorskie) do 41,39 zł/osobę (mazowieckie), na mieszkanie od 80,49 zł/osobę (lubelskie) do 123,65 zł/osobę (dolnośląskie) oraz na wyposażenie mieszkania od 29,14 zł/osobę (pomorskie) do 44,12 zł/osobę (opolskie). Na ochronę zdrowia przeznaczane są kwoty w przedziale od 17,96 zł/osobę (warmińsko-mazurskie) do 30,21 zł/osobę (mazowieckie), na łączność od 9,21 zł/osobę (świętokrzyskie) do 20,60 zł (mazowieckie), natomiast na transport od 31,24 zł/osobę (kujawsko-pomorskie) do 64,76 zł/osobę (mazowieckie). Wydatki na rekreację i kulturę to kwoty w granicach od 24,23 zł/osobę (świętokrzyskie) do 50,36 zł/osobę (mazowieckie), edukację od 3,31 zł/osobę (opolskie) do 10,67 zł/osobę (mazowieckie), restauracje i hotele od 2,39 zł/osobę (podlaskie) do 10,63 zł/osobę (opolskie) oraz na pozostałe towary i usługi od 22,59 zł/osobę (warmińsko-mazurskie) do 32,98 zł/osobę (mazowieckie). Mimo w sumie niewielkiego zróżnicowania wydatków w przekroju 16 województw, wartości graniczne różnią się jednak znacznie od siebie. W wielu przypadkach kwota maksymalna dwukrotnie, a nawet trzykrotnie przekracza kwotę minimalną (por. tab. 12). Generalnie, przy dość wyrównanym, oscylującym wokół średniej wojewódzkiej poziomie wydatków pewnej grupy województw, swoje relatywnie niskie lub wysokie wydatki uwidoczniają najwyżej i najsłabiej gospodarczo rozwinięte regiony kraju, co także wskazuje na pewną międzyregionalną polaryzację w dziedzinie wydatków, a zatem i w dziedzinie poziomu życia. Polaryzację, której obraz zacierają uwzględniane wartości średnie (oraz w pewnym stopniu współczynnik zmienności).

Jak na to wskazują dane zawarte w tabeli 22, w roku 1999 (podobnie jak i 2006) widoczna jest, niekiedy istotna, korelacja kwot wydatkowanych na niektóre kategorie z ogólnym poziomem dochodów ludności. Interpretacja wyliczonych współczynników korelacji może być tego rodzaju, że wysoka wartość współczynnika korelacji świadczy o uzależnieniu wydatków danej kategorii od ogólnej sumy dochodów. I tak w 1999 r. dochody ludności wykazywały silny związek korelacyjny z wydatkami na żywność ($r = 0,9256$), wyposażenie mieszkań ($r = 0,7829$), rekreację i kulturę ($r = 0,7643$) oraz na napoje alkoholowe. Oznacza to, że wymienione kategorie wydatków są w największym stopniu uzależnione od dochodów lub że stanowią „podstawowy koszyk rodzajowy” nabywanych dóbr i usług.

5.3. Wydatki ludności w roku 2006

Wydatki miesięczne przeciętnego mieszkańca Polski w 2006 r. wynosiły 744,81 zł i stanowiły 87,3% dochodów. Oznaczało to hipotetyczną oszczędność miesięczną w wysokości 108,19 zł (tab. 11). Najwyższe określone kwotowo dodatnie saldo dochodów i wydatków uzyskiwali mieszkańcy województw: mazowieckiego (147,05 zł), pomorskiego (125,45 zł) i wielkopolskiego (108,71 zł), tj. regionów prezentujących wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, a także województw:

podlaskiego (107,48) i warmińsko-mazurskiego (102,37 zł), których poziom rozwoju gospodarczego jest raczej niski. Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku ujęcia relatywnego, kiedy saldo odniesione zostało do dochodów i wyrażone w wartościach procentowych (tab. 10, 11, 13).

Regionalne zróżnicowanie poziomu wydatków opisuje współczynnik zmienności na poziomie $W_z = 9,71\%$. Jest to zróżnicowanie mniejsze niż w przypadku dochodów ($W_z = 11\%$) oraz wydatków w 1999 r. ($W_z = 10,25\%$). Wydatki mieszkańców poszczególnych województw zamykały się w przedziale od 612,06 zł/osobę (woj. świętokrzyskie) do 901,75 zł/osobę (woj. mazowieckie).

Przeprowadzona klasyfikacja województw przyniosła następujące rezultaty: (1) bardzo wysoki poziom wydatków charakteryzuje województwo mazowieckie, (2) wysoki poziom wydatków województwa: zachodniopomorskie, śląskie, dolnośląskie, opolskie, lubuskie, łódzkie i pomorskie, (3) poziom średni województwa: małopolskie, wielkopolskie i podlaskie, (4) poziom niski wydatków województwa: kujawsko-pomorskie i lubelskie oraz (5) poziom bardzo niski województwa: świętokrzyskie, podkarpackie i warmińsko-mazurskie (por. tab. 10, 11, 13).

Odwzorowanie tej klasyfikacji na mapie pozwoliło wydzielić 10 regionów o zróżnicowanym poziomie wydatków, w tym: 1 o poziomie bardzo wysokim, 1 wysokim, 4 średnim, 2 niskim oraz 2 bardzo niskim, co wskazuje na duże zróżnicowanie obszaru kraju ze względu na poziom wydatków (por. ryc. 8).

Podobnie jak w 1999 r., najmniejsze międzyregionalne różnice dotyczą wydatków na żywność ($W_z = 4,84\%$). Na średnim poziomie międzyregionalnego zróżnicowania kształtują się wydatki na: mieszkanie ($W_z = 10,31\%$), odzież ($W_z = 11,99\%$), łączność ($W_z = 12,63\%$), ochronę zdrowia ($W_z = 13,58\%$), wyposażenie mieszkań ($W_z = 14,04\%$), pozostałe towary i usługi ($W_z = 14,54\%$), napoje alkoholowe ($W_z = 15,83\%$) oraz transport ($W_z = 17,13\%$). Stosunkowo duże różnice (W_z) występują w przypadku wydatków na: restauracje i hotele ($W_z = 30,25\%$), edukację ($W_z = 28,98\%$), a także na rekreację i kulturę ($W_z = 22,03\%$).

Wykazujące w sumie małe regionalne zróżnicowanie wydatki na żywność zamykają się w granicach od 183,50 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 223,76 zł/osobę (woj. mazowieckie), natomiast kwoty wydatkowane na alkohol w granicach od 13,37 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 24,28 zł/osobę (zachodniopomorskie). Na odzież i obuwie mieszkańcy kraju wydaje kwoty w granicach od 32,14 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 51,88 zł/osobę (woj. mazowieckie), na mieszkanie od 113,44 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 167,62 zł/osobę (woj. mazowieckie), natomiast na wyposażenie mieszkania od 26,69 zł/osobę (woj. świętokrzyskie) do 48,32 zł (woj. mazowieckie). Wydatki na ochronę zdrowia mieszczą się w przedziale od 27,22 zł (woj. warmińsko-mazurskie) do 47,34 zł/osobę (woj. mazowieckie), na łączność w przedziale od 29,33 zł/osobę (woj. podkarpackie) do 49,63 zł/osobę (woj. mazowieckie), zaś na transport od 37,77 zł/osobę (woj. świętokrzyskie) do 84,29 zł/osobę (woj. mazowieckie). Wydatki ponoszone w województwach na kulturę i rekreację zawierają się w przedziale od 30,37 zł/osobę (woj. świętokrzyskie) do 77,88 zł/osobę (woj. mazowieckie), na edukację w przedziale od 5,40 zł/osobę (woj. kujawsko-pomorskie) do 17,55 zł/osobę (woj. mazowieckie), na hotele i restauracje od 5,84 zł/osobę (woj. podlaskie) do 19,75 zł/osobę

(woj. łódzkie) oraz na pozostałe towary i usługi od 30,17 zł/osobę (woj. świętokrzyskie) do 43,38 zł/osobę (woj. łódzkie). Niemal we wszystkich kategoriach wydatków najwyższy ich poziom występuje w województwie mazowieckim, którego mieszkańcy dysponują największymi dochodami na osobę. Inaczej jest tylko w przypadku wydatków na alkohol (zachodniopomorskie), hotele i restauracje oraz pozostałe towary i usługi (woj. łódzkie). Najniższy poziom wydatków charakterystyczny jest przede wszystkim dla województw: świętokrzyskiego i podkarpackiego. Sytuacja w tym zakresie jest bardziej klarowna niż w 1999 r. Widoczna jest także oczywista zależność tego typu, że wydatki na poszczególne kategorie dóbr i usług są zależne od dochodów ludności (por. tabele 10, 11, 13, 14).

Wspomnianą powyżej zależność potwierdzają wyliczone współczynniki korelacji pomiędzy dochodami a wydatkami na poszczególne kategorie. Z dochodami ludności najsilniej skorelowane są wydatki na: rekreację i kulturę ($r = 0,8013$), tzw. pozostałe towary i usługi ($r = 0,7268$) oraz edukację ($r = 0,7179$). W tym roku wysokość dochodów określały przede wszystkim te kategorie wydatków, które wiązały się w sposób bezpośredni lub pośredni z zaspokojeniem potrzeb wyższego rzędu, głównie kulturalnych. Można to także zinterpretować w ten sposób, że w porównaniu do roku 1999 wzrost dochodów, a zapewne też zmiany relacji cen, spowodowały taką sytuację, w której więcej pieniędzy przeznaczyć było można na pozaegzystencjalne cele (por. tab. 22).

5.4. Zmiany w poziomie wydatków ludności w latach 1999–2006

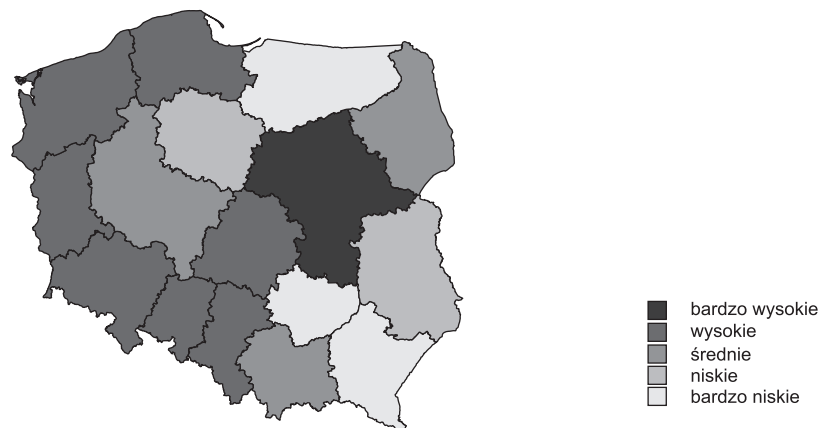
Tak jak w latach 1999–2006 wzrosły dochody i wynagrodzenia, tak też wzrosły wydatki, co jest zrozumiałe.

Wskaźniki wzrostu wydatków mieszkańców poszczególnych województw zawierały się w przedziale od 124,9% (woj. śląskie) do 150,7% (woj. pomorskie), przy średniej wartości krajowej 135,5% (tab. 10).

Bardzo wysokie tempo wzrostu wydatków (1) cechowało województwo pomorskie, wysokie (2) podlaskie, średnie (3) kujawsko-pomorskie i mazowieckie, niskie (4) województwa: wielkopolskie, lubelskie, opolskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie, podkarpackie, zachodniopomorskie, małopolskie, lubelskie i świętokrzyskie oraz bardzo niskie (5) województwa dolnośląskie oraz śląskie.

Przestrzenna interpretacja tej klasyfikacji doprowadziła do wydzielenia 7 regionów, w tym 1 o bardzo wysokiej dynamice wzrostu wydatków, 1 wysokiej, 1 średniej, 2 niskiej oraz 2 bardzo niskiej. Północno-wschodnią część kraju charakteryzują wyższe dynamiki przyrostu dochodów, natomiast województwa leżące w południowo-zachodniej części niskie i bardzo niskie (por. ryc. 9).

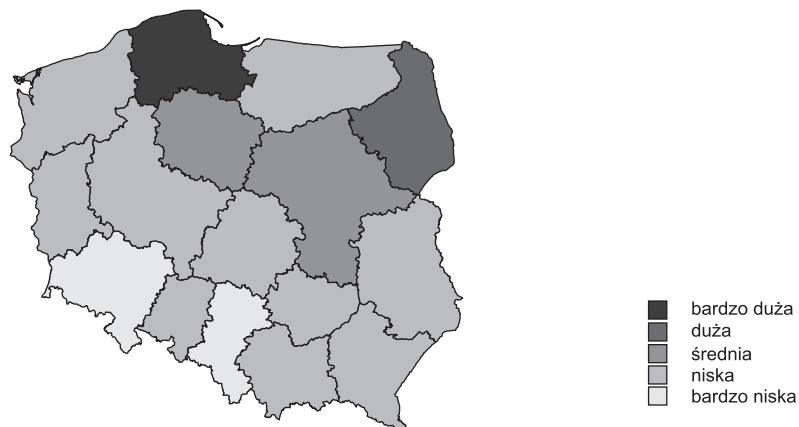
Dysponując większą sumą pieniędzy, można korygować swoje dotychczasowe wydatki i zmieniać ich strukturę, przede wszystkim w stosunku do potrzeb i preferencji. Korekty tej dokonano także zapewne i ze względu na zmianę relacji cen na poszczególne towary i usługi (tab. 23). A zatem pewnych wyjaśnień w tym wzglę-

Ryc. 8. Przeciętne wydatki na osobę 2006 r.

dzie dostarcza porównanie zmian cen niektórych wyrobów z lat 2000 i 2006, ale są to zazwyczaj ceny podstawowego asortymentu towarów i usług danej kategorii, co w coraz mniejszym stopniu odpowiada rzeczywistości życia codziennego, zwłaszcza w zakresie dokonywanych zakupów. Mimo poszerzania się sieci hipermarketów, oferujących relatywnie tańsze towary, obserwowana jest jednak skłonność do kierowania się podczas zakupów zasadą „jakość za rozsądną cenę”, co w praktyce oznacza ograniczenie zakupu towarów najtańszych. Tak więc ani ceny towarów ani zmiany cen, zawarte w tabeli 23, nie odpowiadają rzeczywistości, z którą mamy do czynienia na co dzień, dokonując zakupów lub korzystając z usług. Wszystko to, o czym napisano powyżej, pozwala lepiej zrozumieć zmiany, jakie dokonały się w badanym okresie (por. tab. 14).

Największą, wyjątkowo wysoką dynamiką wzrostu wydatków charakteryzowały się wydatki na transport (252,71%), na co niewątpliwie wpływ miały: postępująca motoryzacja indywidualna, wzrost cen paliw i parkowania oraz wzrost cen

Ryc. 9. Dynamika wydatków w latach 1999–2000

za bilety, zwłaszcza przy przejazdach środkami miejskiego transportu publicznego (ale także międzymiastowymi autobusami, kolejami i transportem lotniczym). Również bardzo wysoki wzrost wydatków ponoszonych na hotele i restauracje (196,9%) spowodowany został przede wszystkim zmianą warunków pracy i stylu życia (mniejsza rola spożywanych w domu posiłków) oraz zwiększoną mobilnością ludności (ruchliwość służbowa i w celach turystycznych). Wzrost wydatków na ochronę zdrowia (154,37%) jest w dużej mierze konsekwencją złego funkcjonowania publicznej służby zdrowia, co wymusza korzystanie z lecznictwa prywatnego. Wysoki był też wzrost wydatków na mieszkanie (145,6%), wynikający z nieuzasadnionego, zwłaszcza w relacji do dochodów, wzrostu cen mieszkań oraz wzrostu czynszów (głównie za sprawą wzrostu ceny za ogrzewanie i wodę). Wzrost wydatków na kulturę i rekreację (143,24%) jest w konsekwencją przywiązywania większego znaczenia do wypoczynku, a także do udziału w wydarzeniach kulturalnych (zwłaszcza sfery kultury masowej czy popkultury). Wzrost wydatków na edukację (142,62%) jest w szczególności efektem większego zainteresowania kształceniem. Przy ograniczonej liczbie miejsc na studiach w szkolnictwie publicznym wiele osób podejmuje płatne studia w tego rodzaju szkołach wyższych oraz w setkach szkół prywatnych. Wzrost wydatków na łączność (127,79%) jest przede wszystkim związany z upowszechnianiem się telefonów komórkowych i Internetu. W niewielkim stopniu wzrosły natomiast wydatki na żywność, alkohol, wyposażenie mieszkań oraz odzież i obuwie. Jest to zapewne z jednej strony efekt podaży stosunkowo tanich towarów w niektórych sieciach hipermarketów, z drugiej zaś strony konkurencji w handlu. Nie bez znaczenia jest w tym względzie także sytuacja popytowa. Przy stosunkowo niskich dochodach większości mieszkańców kraju musi istnieć dość duża oferta nabywania relatywnie tańszych tzw. artykułów pierwszej potrzeby. Wzrost cen towarów tych ostatnich grup asortymentowych jest zbliżony do poziomu inflacji, jakkolwiek trudno jest dokonać wiarygodnego porównania, jako że wskaźniki inflacji podawane są w stosunku rocznym i obliczane w odniesieniu do podstawowego koszyka relatywnie tańszych dóbr i usług (por. tab. 23).

5.5. Dochody i wydatki ludności – ujęcie bilansowe

Porównanie dochodów i wydatków ludności wskazuje na pewne różnice, które w przypadku różnic dodatnich identyfikować można z oszczędnościami. Nie musi to być oszczędzanie w klasycznym tego słowa znaczeniu (w banku lub pod przysłowiowym prześcieradłem), ale także inwestowanie, które nie mieści się w rejestrowanych wydatkach.

Ocena sytuacji w tym zakresie, mimo publikowania przez GUS odpowiednich danych dla województw, nie jest łatwa, zwłaszcza w odniesieniu do roku 1999. W tym bowiem roku w 8 województwach, przy niemal dokładnym zbilansowaniu się w skali kraju dochodów i wydatków, suma wydatków na 1 osobę przekroczyła sumę dochodów. Były to przede wszystkim województwa: opolskie (–48,02 zł/osobę), lubuskie (–41,95 zł/osobę), dolnośląskie (–22,83 zł/osobę) oraz w mniejszym stopniu: łódzkie, podlaskie, śląskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (tab. 11).

Brak jakichkolwiek danych na ten temat pozwala jedynie snuć przypuszczenia co do przyczyn tego stanu rzeczy. Zakładać zatem można, że rzeczywiste dochody mieszkańców tych, a może i innych regionów, były znacznie wyższe niż na to wskazują dane statystyczne, a to za sprawą funkcjonowania szarej strefy, zwłaszcza na obszarach nadgranicznych, transferu środków pieniężnych z zagranicy oraz środków uzyskanych na likwidację skutków powodzi w 1997 r. (ujemny bilans wykazują trzy województwa, które najbardziej wtedy odczuły skutki powodzi, tj. opolskie, dolnośląskie i lubuskie). Trudno jest wskazać na inne przyczyny tego stanu rzeczy, zakładając duże doświadczenie GUS w zakresie badania dochodów i wydatków ludności. Warto może jedynie dodać, że stosunkowo duży bilans dodatni wykazały, uznawane za gospodarne, województwa: wielkopolskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, „oszczędne” województwo małopolskie oraz dysponujące najwyższymi dochodami ludności województwo mazowieckie (por. tab. 11).

Sytuacja w roku 2006 przedstawia się już zdecydowanie inaczej. Wszystkie województwa wykazują w tym roku dodatni bilans dochodów i wydatków ludności, a kwotowo największy: mazowieckie (147,05 zł/osobę), pomorskie (125,45 zł/osobę), wielkopolskie (108,71 zł/osobę) oraz warmińsko-mazurskie (102,37 zł/osobę). W przypadku pozostałych województw różnice są już mniejsze, a najmniejsza w województwach opolskim i podkarpackim (por. tab. 11).

Wykazane różnice potraktować można, przy pełnej świadomości poczynionego uproszczenia, jako oszczędności.

Trudno jest także wskazać na przyczynę zróżnicowanej regionalnie dynamiki zarówno dochodów, jak i wydatków ludności. Wskaźniki przyrostu dochodów w latach 1999–2006 są ujemnie skorelowane z poziomem tych dochodów w roku 1999 ($r = -0,219$), co wskazuje na to, że podstawa dochodów nie miała wpływu na ich wzrost, i – co uzasadnia tego rodzaju wnioski – że nie nastąpiło wyrównywanie się poziomu dochodów. Podobna relacja dotyczy poziomu wydatków w 1999 r. i ich wzrostu w latach 1999–2006 ($r = -0,3512$) i potwierdza powyżej sformułowany wniosek. Występuje natomiast pewna, dość istotna korelacja między wzrostem dochodów a wzrostem wydatków ($r = 0,664$), co uzasadnia tę oczywistą prawdę, że wzrost dochodów ma znaczący wpływ na wzrost wydatków.

5.6. Główne płaszczyzny regionalnego zróżnicowania poziomu wydatków

Transformacja cech wyjściowych w składowe główne pozwoliła na określenie podstawowych komponentów zróżnicowania województw z punktu widzenia ponoszonych wydatków, co można traktować jako pewnego rodzaju określenie poziomu spożycia.

W 1999 r. pierwsza składowa główna zawierała 60,45% wariancji zbioru 12 branych pod uwagę cech opisujących wydatki ludności, na drugą składową przypadało 18,11% wariancji cech wyjściowych, natomiast na pozostałe składowe już znacznie mniej (por. tab. 15).

Pierwszą składową główną charakteryzowały między innymi takie cechy, jak: wydatki na kulturę, wydatki tzw. pozostałe, wydatki na łączność, na mieszkanie i nośniki energii oraz na żywność. Można ją zatem nazwać składową wydatków pierwszej potrzeby, choć jej wariację cechują także wydatki na kulturę. Właściwości drugiej składowej głównej określały natomiast przede wszystkim wydatki na edukację, odzież i obuwie oraz w mniejszym stopniu na wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego. Jest to zatem składowa wydatków egzystencjalnych ogólnego poziomu życia (por. tab. 16).

Biorąc pod uwagę wartości dwóch pierwszych składowych głównych, dokonano dwóch klasyfikacji województw z punktu widzenia poziomu wydatków. Tym razem wydzielono 3 klasy, tj. o wysokim (1), średnim (2) i niskim (3) poziomie spożycia.

W zakresie wydatków pierwszej potrzeby (składowa V_1) wysoki poziom spożycia (1) charakteryzował mieszkańców województw: mazowieckiego, śląskiego, łódzkiego, dolnośląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego, (2) średni mieszkańców województw: opolskiego, małopolskiego, wielkopolskiego i pomorskiego, natomiast niski (3) mieszkańców województw: kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego.

W interpretacji przestrzennej tej klasyfikacji wydzielono 6 regionów zróżnicowanego poziomu spożycia, po dwa w każdej z wydzielonych klas. Obszar wysokiego i średniego poziomu spożycia Polski centralnej i zachodniej otacza od północnego wschodu i południowego wschodu obszar niskiego poziomu konsumpcji (por. ryc. 10).

Wartości drugiej składowej głównej (V_2), nazwanej składową wydatków egzystencjalnych ogólnego poziomu życia, przyniosły klasyfikację, w której: (1) wysoki poziom wydatków charakteryzował województwa: śląskie, dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie oraz kujawsko-pomorskie, (2) średni województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie, wielkopolskie i małopolskie, natomiast niski (3) województwa: podlaskie, mazowieckie, łódzkie, świętokrzyskie, lubelskie i podkarpackie.

Interpretacja przestrzenna tej klasyfikacji przyniosła bardzo zgeneralizowany obraz zróżnicowania obszaru kraju w tym zakresie. Uzyskano bowiem 5 regionów

Tabela 15. Wariacja składowych głównych poziomu spożycia mieszkańców województw Polski w latach 1999 i 2006

Składowe	1999		2006	
	udział składowej		udział składowej	
	%	% skumulowany	%	% skumulowany
V_1	60,45	60,45	67,34	67,34
V_2	18,11	78,56	9,36	76,70
V_3	6,41	84,97	8,07	84,77
V_4	5,23	90,20	6,04	90,81
pozostałe	9,8	100,00	9,19	100,00

Źródło: Obliczenia własne.

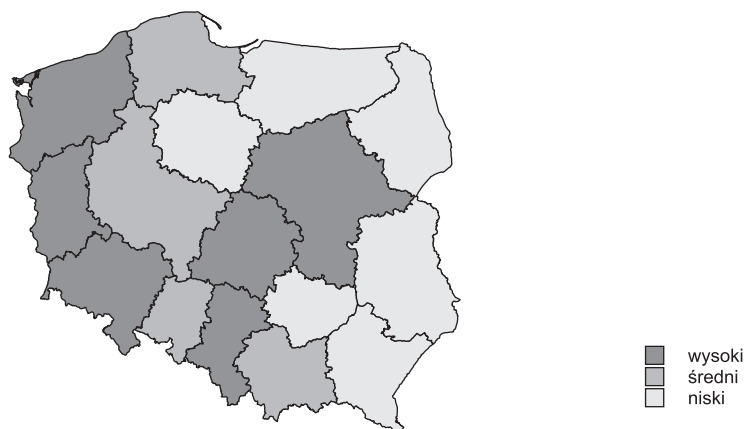
Tabela 16. Współczynniki korelacji między składowymi poziomami spożycia a wydatkami ludności na poszczególne kategorie wydatków w 1999 r.

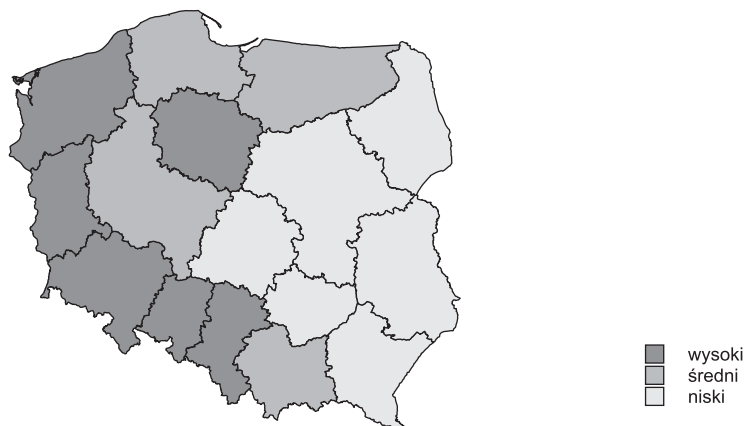
Składowe	Cechy (wydatki na), korelacja (r^2), poziom istotności
V_1	- rekreacja i kultura ($r^2 = 0,900$, $\alpha < 0,001$)
	- pozostałe towary i usługi ($r^2 = 0,826$, $\alpha < 0,001$)
	- łączność ($r^2 = 0,824$, $\alpha < 0,001$)
	- mieszkanie i nośniki energii ($r^2 = 0,775$, $\alpha < 0,001$)
	- żywność i napoje bezalkoholowe ($r^2 = 0,728$, $\alpha < 0,001$)
	- napoje alkoholowe i tytoń ($r^2 = 0,626$, $\alpha < 0,001$)
	- transport ($r^2 = 0,578$, $\alpha < 0,001$)
V_2	- restauracje i hotele ($r^2 = 0,574$, $\alpha < 0,001$)
	- edukacja ($r^2 = 0,628$, $\alpha < 0,001$)
	- odzież i obuwie ($r^2 = 0,460$, $\alpha < 0,01$)
	- wyposażenie mieszkań i prowadzenie gosp. dom ($r^2 = 0,592$, $\alpha < 0,05$)
V_3	- zdrowie ($r^2 = 0,265$, $\alpha < 0,05$)
	- restauracje i hotele ($r^2 = 0,262$, $\alpha < 0,05$)

Źródło: Obliczenia własne.

o zróżnicowanym poziomie konsumpcji, w tym 2 o poziomie wysokim, 2 o poziomie średnim i 1 o poziomie niskim. Wschodnia część kraju prezentuje poziom niski, natomiast zachodnia generalnie wysoki i średni (por. ryc. 11).

Wykorzystując analizę skupień, dokonano syntetycznej klasyfikacji województw pod względem poziomu spożycia przyjmując założenia, że poziom wydatków decyduje o poziomie konsumpcji (spożycia). W klasyfikacji tej znajduje odbicie także struktura spożycia określona udziałem wydatków na poszczególne kategorie, co wskazuje na ilościowo-jakościowy charakter klasyfikacji. Oznacza to, że wydzielone klasy poziomu konsumpcji nie mają jednoznacznego charakteru i że

Ryc. 10. Poziom spożycia na podstawie składowej głównej V_1 w 1999 r.

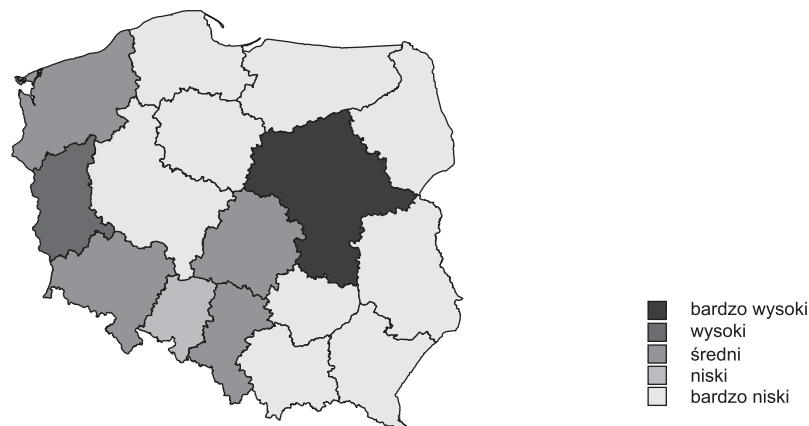
Ryc. 11. Poziom spożycia na podstawie składowej głównej V_2 w 1999 r.

należy je konfrontować z wynikami klasyfikacji województw przeprowadzonej na podstawie ogólnej sumy wydatków (tab. 10, 11).

Uzyskano następującą klasyfikację (ilościowo-jakościową) województw: klasa bardzo wysokiego poziomu konsumpcji (1) województwo mazowieckie, klasa wysokiego poziomu konsumpcji (2) województwo lubuskie, klasa średniego poziomu konsumpcji (3) województwa: dolnośląskie, łódzkie, śląskie i zachodniopomorskie, klasa niskiego poziomu konsumpcji (4) województwo opolskie oraz klasa bardzo niskiego poziomu konsumpcji (5) województwa: podkarpackie, podlaskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, lubelskie, małopolskie, wielkopolskie i pomorskie. Jest to klasyfikacja, której wyniki mogą rodzić wiele pytań i na które trudno jest znaleźć odpowiedź. Jeszcze raz zatem podkreślić należy ilościowo-jakościowy jej charakter, co oznacza, że na ostateczny rezultat wpływ miały nie tylko ujęte wartościowo wydatki na poszczególne kategorie, ale i wzajemne relacje między nimi (struktura).

Przestrzenna interpretacja klasyfikacji doprowadziła do wydzielenia 7 regionów, w tym 1 o bardzo wysokim poziomie spożycia, 1 o wysokim, 2 o średnim, 1 o niskim i 1 o bardzo niskim (por. ryc. 12). Układ przestrzenny wydzielonych klas jest tego rodzaju, że zazębiają się dwa półokręgi o niskim (województwa południowo-wschodniej, wschodniej i północnej części kraju wraz z wielkopolskim) oraz o wysokim poziomie konsumpcji (województwa zachodniej i południowo-zachodniej części kraju wraz z łódzkim i mazowieckim; por. ryc. 12).

W roku 2006 sytuacja uległa pewnej zmianie w stosunku do roku 1999. Pierwsza składowa główna zawiera aż 67,34% wariacji wszystkich 12 cech wyjściowych, podczas gdy na drugą składową przypada już tylko 9,36% (tab. 15). Znajduje to odzworowanie we właściwościach uzyskanych składowych. Właściwości pierwszej składowej głównej określają przede wszystkim wydatki na rekreację i kulturę, łączność, pozostałe towary i usługi, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, na mieszkanie i nośniki energii, edukację, transport oraz żywność i napoje bezalkoholowe. W wariant-

Ryc. 12. Poziom spożycia w 1999 r. (ujęcie syntetyczne)

cji tej składowej głównej znajduje istotne odbicie wariancja 10 spośród 12 uwzględnionych cech (tab. 17). Można ją uznać za metacechę syntetyzującą poziom i strukturę wydatków. Właściwości drugiej składowej głównej określają: wydatki na restauracje i hotele oraz na edukację. Jest to więc składowa edukacji, rekreacji i kultury oraz turystyki i życia towarzyskiego (por. tab. 17).

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że regionalne zróżnicowanie struktury wydatków przebiega przede wszystkim na płaszczyźnie wydatków pierwszej potrzeby, choć występujące różnice określają w szczególności wydatki na rekreację i kulturę, łączność oraz tzw. pozostałe towary i usługi (pierwsza składowa główna).

Wartości dwóch pierwszych składowych głównych były podstawą przeprowadzenia klasyfikacji województw z punktu widzenia struktury wydatków. Tak jak w przypadku roku 1999, tak i w roku 2006 wydzielono po trzy klasy w każdej z dwóch dokonanych klasyfikacji (przy uwzględnieniu składowej V_1 i V_2). Jest to klasyfikacja województw z punktu widzenia poziomu spożycia wyznaczonego przez cechy określające wariancję dwóch pierwszych składowych głównych. Oczywiście także i ta klasyfikacja odwzorowuje w pewnym zakresie strukturę spożycia, nie tylko jego poziom. Mimo złożonego charakteru właściwości składowej, klasę I traktuje się jako klasę wysokiego poziomu spożycia, zaś klasę III jako klasę niskiego poziomu spożycia.

Klasyfikacja województw z punktu widzenia ogólnego poziomu wydatków (składowa V_1) przedstawiała się następująco: (1) wysoki poziom konsumpcji województwa: mazowieckie, łódzkie, dolnośląskie, lubuskie i pomorskie, (2) średni poziom konsumpcji województwa: zachodniopomorskie, wielkopolskie, opolskie, śląskie, małopolskie i podlaskie, (3) niski poziom konsumpcji województwa: warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, świętokrzyskie i podkarpackie.

Odwzorowując tę klasyfikację na mapie, wydzielono 7 regionów o zróżnicowanym poziomie konsumpcji, w tym 3 w klasie wysokiego poziomu konsumpcji, 2 w klasie poziomu średniego oraz 2 w klasie poziomu niskiego (ryc. 13).

Klasyfikacja województw z punktu widzenia wydatków na edukację, rekreację i kulturę oraz turystykę i życie towarzyskie (składowa V_2) przyniosła następujące re-

Tabela 17. Współczynniki korelacji między składowymi poziomami spożycia a wydatkami ludności na poszczególne kategorie wydatków w 2006 r.

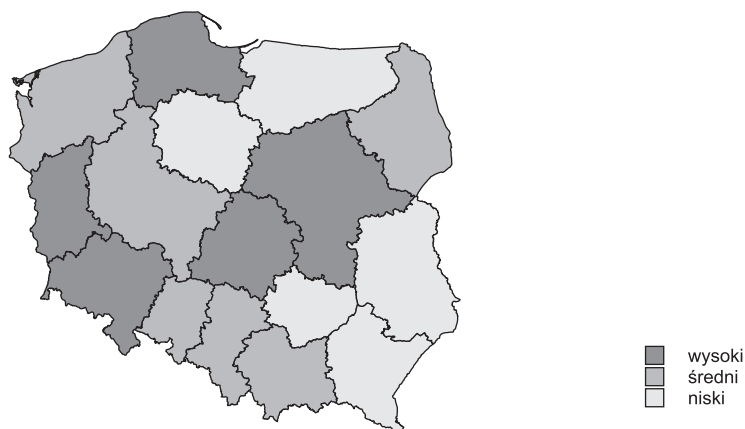
Składowe	Cechy (wydatki na), korelacja (r^2), poziom istotności
V_1	- rekreacja i kultura ($r^2 = 0,955$, $\alpha < 0,001$)
	- łączność ($r^2 = 0,931$, $\alpha < 0,001$)
	- pozostałe towary i usługi ($r^2 = 0,881$, $\alpha < 0,001$)
	- napoje alkoholowe i tytoń ($r^2 = 0,666$, $\alpha < 0,001$)
	- wyposażenie mieszkań i prowadzenie gosp. dom ($r^2 = 0,665$, $\alpha < 0,001$)
	- mieszkanie i nośniki energii ($r^2 = 0,645$, $\alpha < 0,001$)
	- edukacja ($r^2 = 0,625$, $\alpha < 0,001$)
	- transport ($r^2 = 0,605$, $\alpha < 0,001$)
	- żywność i napoje bezalkoholowe ($r^2 = 0,600$, $\alpha < 0,001$)
	- zdrowie ($r^2 = 0,563$, $\alpha < 0,001$)
V_2	- restauracje i hotele ($r^2 = 0,264$, $\alpha < 0,05$)
	- edukacja ($r^2 = 0,250$, $\alpha < 0,05$)
V_3	- zdrowie ($r^2 = 0,248$, $\alpha < 0,05$)

Źródło: Obliczenia własne.

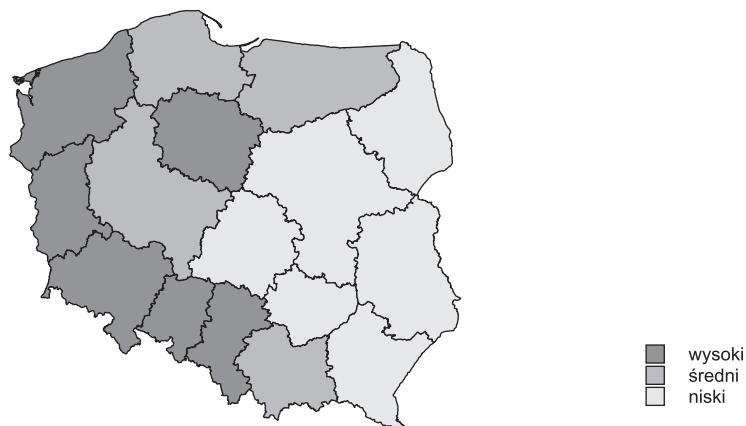
zultaty: (1) wysoki poziom konsumpcji województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie, śląskie i kujawsko-pomorskie, (2) średni poziom konsumpcji województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie, wielkopolskie i małopolskie oraz (3) niski poziom konsumpcji województwa: podlaskie, mazowieckie, łódzkie, świętokrzyskie, lubelskie i podkarpackie.

Odwzorowanie tej klasyfikacji na mapie doprowadziło do wydzielenia 5 regionów o podobnym poziomie spożycia, w tym 2 w klasie poziomu wysokiego, 2 w klasie poziomu średniego oraz 1 w klasie poziomu niskiego (ryc. 14).

Klasyfikacja syntetyczna województw ze względu na poziom wydatków w 2006 r., uzyskana w wyniku zastosowania analizy skupień przedstawiała się następująco:

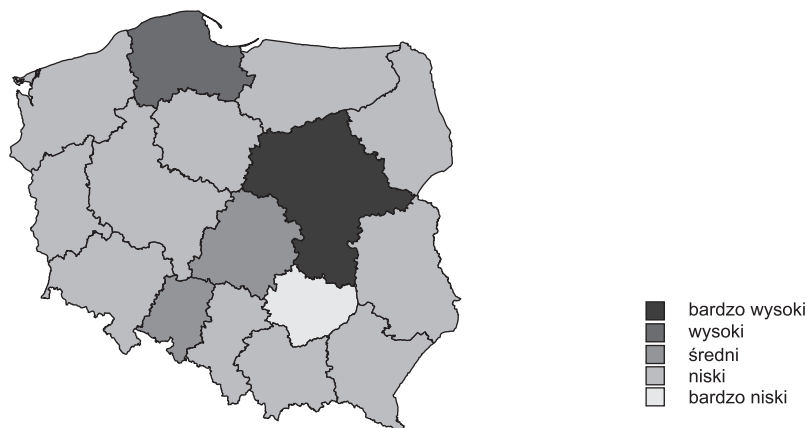
Ryc. 13. Poziom spożycia na podstawie składowej głównej V_1 w 2006 r.

Ryc. 14. Poziom spożycia na podstawie składowej głównej V_2 w 2006 r.

bardzo wysoki poziom wydatków (1) charakteryzował mieszkańców województwa mazowieckiego, wysoki poziom wydatków (2) mieszkańców województwa pomorskiego, średni poziom wydatków (3) mieszkańców województw: łódzkiego i opolskiego, niski poziom wydatków (4) mieszkańców województw: podkarpackiego, podlaskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego, małopolskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego, śląskiego i lubuskiego oraz bardzo niski (5) mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Klasyfikacja ta znajduje na mapie odzworowanie w postaci 6 regionów o zróżnicowanym poziomie spożycia, w tym 1 o poziomie bardzo wysokim, 1 o poziomie wysokim, 1 o poziomie średnim, 2 o poziomie niskim i 1 o poziomie bardzo niskim. Wyższy poziom konsumpcji prezentują generalnie województwa, układające się w pas centralnie przebiegający z północy na południe kraju (ryc. 15).

Ryc. 15. Poziom spożycia w 2006 r. (ujęcie syntetyczne)